

פסולה כסוכה ובמבוי. מימה דהוה ליה למימר ימעט כדאמרי' בריש מסכת סוכה (דף ג.) מזוי דרננן מני תקנתא וי"ל משום דנעי למימר כסוכה נקט לשון פסולה אי נמי לפי שהיה נרץ להאריך בשלשן ולומר לדמעט כמו שהיא מודלקת לא סגי כדאמרינן צ"י כמה מדליקין (שנת דף כג.) הדליקה בפנים והולילה במוץ לא עשה ולא כלום והכא נמי לא שני:

הדרן עלך הכונס

מרובה. מי קמני אין צין כו'. משמע הכא היכא דמני אין צין לא שייך למימר מנא ושיר והקשה ר"י מאורליג"ש מהא דתנן צפ"ק דמגילה (ד. ת.) ושם ד"ה אין צין דברים נלדנות אלא שהדברים חייב באחריות ונדנות אינו חייב באחריות ואכתי הא איכא שהנדבה צאה מן המעשר ונדר שהוא דבר שבמוכה אין צאה אלא מן המולין דמתן בהמדה (מנחות ד' פא.) וי"ל דהתם לא צא לשנות כל ענין שדך ונדבה חלוקים זה מזה אלא צא לומר שאין חייב בהכא צוה יותר מצוה אלא אחריות אבל לענין כל האחר זה חס שרין וכן אין צין שנת ליום הכפורים לא איירי לכל דברים שצנייהם כגון איסור אכילה וכן אין צין לנשנא אלא אוכל נפש בלנד לא איירי בחומר שצנייהם כגון לאו ומיתה אלא בדבר האסור או מותר לעשות צהן ועוד וי"ל דהך משנה דמגילה שניה במסכת קנים (פ"א מ"א) גבי עולת העוף ועולה צין נדר צין נדבה אין צאה מן המעשר כיון דאין צה אכילה אדם דדריש כפיפרי צ"י עשר מעשר ת"ל ואכלת ושמתח שמהה שיש צה אכילה י"או עולות שאין עמהן אכילה ואין להאריך כאן יותר:

מבואר רש"י

בין מילין אשטנולילי' (שבת כ"א.) היולת מן הנחל שבהשגשג מסה עליו (ב"ב כ"ג.) פטיש קורט גדול של פטיש (שבת כ"א.) את הבירה. בית גדול (דע"ל כ"ב.) בעל גמל חייב. שלא היה לו להגדיל במילתו שמתג למת (שבת כ"א.) בני חנוכה פטור. מינה שנקטו פטורם מנהו הימה שם (שם) שנתה להיטעה נדבות הרבים (פרקו נוסף וע"ל כ"ב.) למעלה מעשרים אמה פסולה. דלא שלטת בה גינא למעלה מ"י אמה ליתא פקדומו נוסף (שבת כ"ב.) כסוכה ובמבוי. יתכן צה צדקה בעירובין (ב.) ומסכת סוכה (ב.) דפסולי (שבת כ"ב.) הדרן עלך הכונס משלם תשלומי ארבעה וחמשה. כנגד עולמו דנקטא ליה מנגד הגנב יתמו (שם.) על כל דבר פשע. כפייה דקרא השטני בנותן טענת גנב או כנגד עולמו (ב"ב כ"ב.)

מתני' גז. אשטנולילי': גמ' למעלה מעשרים אמה. לא חזו לה אינשי ולא מפרסם נוסף ואנן לפרסומי נוסף בעינן:

הדרן עלך הכונס

מרובה. אין הגונב אחר הגנב כו'. דכתיב (וגונב מצית האיש ולא מצית הגנב: גמ' בטוען טענת גנב. נגב כל וגנבו ודרשין לקמן בשמעתין) דחייבו לחמנא כפילה אס נשבע ונמלא שקרין: לא קסני. אלמא נהגי ד' וה' בטוען טענת גנב אס טבח ומכר: מי קסני אין צין. דהו דוקא ולא שיר מדי: קסני. קצת דברים שזו מרובה על זו ושיר: סוקשו לקרקעו. דכתיב והסתכלתם אותם וגו' (ויקרא כ"ה): אין גופן ממון. אלא גורמין לגבות ממון: דהא

אימא לך אפי' למעלה מעשרה מאי אמרת אבעי לך לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו כיון דבמצוה קא עסיק כולי האי לא אטרחתו רבנן (א) אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום י"ג חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה ובמבוי:

הדרן עלך הכונס

מרובה מדת תשלומי כפל ממדת תשלומי ארבעה וחמשה ישמדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים ובין בדבר שאין בו רוח חיים יומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד שנאמר יכי יגנב איש שור או שה ומכרו או מכרו וגו' (י"א) הגנב אחר הגנב משלם תשלומי כפל ולא הטובח ולא המוכר אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה: גמ' ואילו מדת תשלומי כפל נוהגת בין בגנב בין בטוען טענת גנב ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בגנב בלבד לא קתני מסייע ליה לרבי חייא בר אבא ד"א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה איכא דאמרי לימא מסייע ליה לרבי חייא בר אבא ד"א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מי קתני אין בין מרובה קתני (ט) תנא ושייר: **שמדת תשלומי כפל נוהגת כו'.** מנה"מ דת"ר (ט) על כל דבר פשע כלל על חמור על שיה ועל שלמה פרט על כל אבידה חור וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט ימה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון יצא הקדש רעהו כתיב אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אבל עופות לא ומי מצית אמרת הכי והא שלמה כתיב אמרי אנן בבעלי חיים קאמרינן אימא בבעלי חיים דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אין דבר שאין נבלתו מטמא במגע ובמשא לא דהא

יוחנן דמשלם כפל ואי טוען טענת גנב בפקדון לא משלם ארבעה וחמשה כדאמר לקמן בפירקין (ד' ע"ג) ועוד יש מפרשים דאין לחוש הכא אס אינו שותף שגנב מחבירו ושותפין שגנבו לא משלם ארבעה וחמשה כדאמר לקמן בפירקין (ד' ע"ג) ועוד יש מפרשים דאין לחוש הכא אס אינו משאיר כי אס דבר אחד כיון דלא נחת למינא אלא דגלי לן שיש ריבוי מצד מרובה וחמשה:

יצאו קרקעות כו'. וז"ל כיון דאמעיני משבועה כדאמרינן בפרק הזהב (ב"מ ד' ט.) תיפוק ליה דאין בהם כפל בטוען טענת גנב דלא משלם אלא בשבועה כדאמרינן לקמן בשמעתין וליכא למימר דאמרינן לקופין ושבע דכהגזול קמא (לקמן ד' ק.) מוכח דלא משלם אלא כ"ד משבעין אותו וי"ל דאמרינן להיכא דנשבע ע"י גלגול דמתן (קדושין ד' ט.) זוקקין הנכסים שיש להם אחריות עם הנכסים כו' לישבע עליהן ומיהו לפי מאי דמסקינן לקמן האי כל ריבוי הוא מדלא כתיב הני פרטי גבי כסף וכלים וסי"ל דכפל ושבועה הכל אחד ניחא דליכא אלא חד קרא לתרבייהו וז"ל וגיניב דקרקע היכי שייכא וי"ל דנשיב גזול א"י דמחזיר לקרקע כי הדין ד' גפניס טענות וטוען שנגנבו לו ה' ונמלא שהוא גנבם (שבועות ד' מ"ג): **יצאו** שטרות. ואס תאמר למה לי קרא למעט מכפל והא אפי' אבדו בידים לא משלם קרן למאן דלא דאין דינא דגרמי ואפי' מאן דלאין לא הוה אלא מדרבנן כדפרישית בסוף (הפריה) (ד' נה. ד"ה ממו) וי"ל כיון דאי תיה לטער בעין חייב להחזיר (משלם) סלקא דעתך דכשמחזיר (משלם) (מחזיר) הכפל עמו: רעהו

(א) וי"ל כו. שנת כ"א:
(ב) לעיל כו. שנת כ"א:
(ג) לעיל ג. ד' (ב) שנת כ"א:
(ד) שנת כ"א: (ו) (לקמן ט"ו):
(ה) וי"ל ט"ו: לקמן ט"ו: ד"ה א"ן: (ו) (לקמן ט"ו): ק"ו:
(ז) (לקמן ט"ו): וי"ל:
(ח) צ"ל מ: שטות מנ:
(ט) (לקמן ק"ו): (ט) (שמות כ"ג): (ל) דף ט"ג: (ט) (ש"י מוס' חגיגה ט. ד"ה אמאי ומוס' מענין י: ד"ה מאי):
(י) ר"מ:

תורה אור השלם

1. כי יגב איש שור או שה ויכרו או מקרו חמשה כקר ישלם חמת השור וארבע זאן חמת השה: שמות כא לו
2. על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלמה על כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה עד האלדים יבא דבר שניהם אשר ירשעו אלדים ישלם שנים קרעה: שמות כב ח

גליון הש"ס

מתני' החנוני חייב עין לעיל דף ט' ע"ב מוס' ד"ה הי"ג אמאי:

לעני רש"י

אשטנולילי' (אישטנוליליאן) ניצוק.

1. ונתתה הפסק בכל אשר תאמר נפשו בבקר ובצאן ובין ובשקר ובכל אשר תשאקל נפשו ואכלת שם לפני ה' אלהיך ושמת אתה ובריתך דברים יד כי יתן איל רעהו פסח או כלים לשמור וגב מבית האיש אם תקצא הגב ישלם שמוהו כב ושיים:

רעהו אפר רחמנא. ולא הקדש מימה לר"י ומאי דאיתרין רעהו למעוטי הקדש מכפל צטוען טענת גגז הא ליכא שצוה בהקדש ולמסקנה דנפיק כפל ושצוה ממד קרא א"ש וא"ת דלקמן נפקא לן צפרקין (ד' עו.) למעט הקדש מוגזב מצית האש ולא מצית הקדש וי"ל

דהאס נמי לא מאיש קדריש דגבי הקדש נמי שייך לשון איש ולא משום דכתיב (שמות טו) ה' איש מלחמה אלף משום דכתיב דבר שהוא לשון זכר שייך לשון איש ואשה על לשון נקבה כגון אשה אל אחותה צקריס (שס טו) אלף התם ה"פ מצית איש דשייך ביה רעהו כדכתיב ולא מצית הקדש ואגז דגבי גגז (א) איתרין למנקט האי לישנא למידרש ולא מצית הגגז נקט ליה נמי לענין הקדש: דהא כ"ה חד וחד דרשינן כ"ה ופרט באפי נפשיה. וא"ת והא

לקמן גבי ונתת הכסף דרשינן כולהו פרטי צלחת וצפרק קמא דקדושין (ד' יו. ושס) גבי הענקה וי"ל כיון דכתיב על אכל פרטא כדכתיב על שור על חמור על שה על שלמה ש"מ למידרש כל חד וחד פרטא צפאי נפשיה אי נמי ע"כ אית לן למידרש כל חד פרטא צפאי נפשיה ולמעט עופות דאי לא הכי לשתוק מכולהו פרטי ולכתוב שלמה לחודה ומו לא דמשלמה אחי כל מילי צין בעלי חיים צין אינס צ"ח מכלל ופרט וכלל דמשום דהו צ"ח לא גרישי והשתא צתמילה כשקשה ואיחא מה הפרט מפורש דבר שנכלתו מטמאה כו' הו"מ למפרק קושיא אחריתי לפי מה שסובר דאחרית מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון לא לכתוב אלף שלמה לחודה ולשתוק מכל שאר פרטי אלף הא עדיפא ליה למיפרק שמקשה דאפי' מה שאמר אין אמת: דלא משבא גב'הו. דממעט להו צתורת כהניס וצונחיס צפי' צתארת [בעוף] (ד' טט): למה י. למחדר למכתב כללא אחריתא אלף לאו ש"מ כל ריבויא הוא לפי מאי דמסיק השתא

(ט) וכל ריבויא הוא השתא) נפיק מקרא דהכא כפל ושצוה וא"ת ל"ל דכתב רחמנא כל הני פרטי לא לכתוב אלף כסף ומינה שמעינן דבר המטלטל וגופו ממון מכלל ופרט וכלל וכי מיחא שלף הייתי דורשו לכלל ופרט בעל משום דאיתרין כדרשינן שצוה (ד' טו) ושס ד"ה מה) מה כלים שנים והא ע"כ כלל ופרט דרשינן ליה בהובז (ב"מ ד' טו) ושס ד"ה כו) לענין שצוה דאין נשצנין על הקרקעות ועל עבדים ושטרות וכפל ושצוה הכל אחד מוקדמא לכתביהו להך פרטי התם והיכי הוה מצי למכתביהו א"כ הייתי ממעט עופות עמאים משצוה אלף ע"כ אס תמעט מכפל ג"כ משצוה תמעט ועוד אי הוה כתיב להו התם לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלף גבי שצוה אלף פשיטא לן דהני קראי קיימי אכפל ושצוה וי"ל כסף או כלים אלף איתרין (למדדדשינן בשצוה מה כלל ופרט לענין שצוה הוא דאחא כדכתיב צתריה) ונקרב בעל הבית וגו'. שלמה. יש לה סימנים כדאמרין בלאו מציאות (ב"מ ד' טו) מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': למעוטי דבר שאינו מסויים. שאין לצעלים סימן צו שפטור מכפל: באצירה

דא כל חד וחד כלל ופרט צאנפיה נפשיה דרשינן ליה. כלומר היכא דאיכא פרטי ימימי כל חד וחד מרבי כעין דלייה ולא דרשינן כולהו צהדי הדדי דליהו כעין הפרט שלמה לרבות בעלי חיים שאין נבילתו מטמאה כדאמר לקמן [סד:] כתיבי דצי חוקיה שדי שור

דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה אבל עופות לא א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור הוה אמינא קרב לגבי מוצב אין שאין קרב לגבי מוצב לא ואי כתב רחמנא חמור הוה אמינא קדוש בכבודה אין שאין קדוש בכבודה לא אמרי א"כ נכתוב רחמנא שור וחמור שה למה לי ש"מ לאתויי עופות ואינא לאתויי עופות טהורים דומיא דשה דמטמא בגדים אבית הבליעה אבל עופות טמאים דלית בהו טומאה דלא מטמאי בגדים אבית הבליעה לא כל ריבויא הוא וכל היכא דכתב כל ריבויא הוא וכל גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה כאלה ופרט דתנינן (ט) ונתת הכסף בכל אשר תאור נפיש כלל בבקר ובצאן ובשור פרט ובכל אשר תשאקל נפשו חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע אמרי בכלל כללא כל ריבויא הוא ואיבעית אימא כל כללא הוא מיהו כל דהכא ריבויא הוא מכדי כתיב מעיקרא כלל ופרט וכלל דכתיב כו' בי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור הדר וכלל ואי סלקא דעתך האי על כל דבר פשע נמו לכלל ופרט הוא דאתא נכתוב רחמנא להני פרטי גבי האיך כלל ופרט על כל דבר פשע למה לי ש"מ ריבויא הוא השתא דאמרת כל ריבויא כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שמורות שלמה למעוטי דבר שאינו מסויים על כל אבידה לכדר' חייא בר אבא דאמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן המוען טענת גגז באבירה

באפי נפשיה דקדמרת דהא צקרא קמא נמי כפילה כתיב אלף ש"מ האי כללא דקרא צתרא ריבויא הוא ולענין כפל [לא] דרשינן כלל ופרט וקרא קמא דכתיב ביה כלל ופרט לענין שצוה הוא דאחא כדכתיב צתריה) ונקרב בעל הבית וגו'. שלמה. יש לה סימנים כדאמרין בלאו מציאות (ב"מ ד' טו) מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': למעוטי דבר שאינו מסויים. שאין לצעלים סימן צו שפטור מכפל: באצירה

פרטי התם והיכי הוה מצי למכתביהו א"כ הייתי ממעט עופות עמאים משצוה אלף ע"כ אס תמעט מכפל ג"כ משצוה תמעט ועוד אי הוה כתיב להו התם לא הוה דרשינן להו גבי כפל אלף גבי שצוה אלף פשיטא לן דהני קראי קיימי אכפל ושצוה וי"ל כסף או כלים אלף איתרין (למדדדשינן בשצוה מה כלל ופרט לענין שצוה הוא דאחא כדכתיב צתריה) ונקרב בעל הבית וגו'. שלמה. יש לה סימנים כדאמרין בלאו מציאות (ב"מ ד' טו) מה שלמה מיוחדת שיש לה סימנים כו': למעוטי דבר שאינו מסויים. שאין לצעלים סימן צו שפטור מכפל: באצירה

(א) לעיל ד: מיר לה: עירובין טו. (ב) ב"מ טו: שוועת מה. (ג) לעיל טו. לקמן ק"ו. (ד) וירקא כ"ו. (ה) [שמות כ"ו]. (ו) שייך לעיל. (ז) [לקמן ט"ו]. (ח) [ויקרא כ"ו]. (ט) [ש"ס ל"ג]. (י) עין ב"מ. (יא) עין רש"א.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה דבר וכו' לאפוקי חצי ריבוי. ע"י שנת דף נ"ג ע"כ מוס' ד"ה אמת: רמב"ן דרבי' לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים. עין בהלכות פ"ק דקדושין פ"י ב'.

מוסף רש"י

פרי מפרי. ול מולא, לן מנכנס וסך מתמרים, למעוטי כתיב ופטריות ומס ומלא דלית פרי מפרי (רמב"ן דף נ"ג ע"כ מוס' ד"ה אמת: רמב"ן דרבי' לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים. עין בהלכות פ"ק דקדושין פ"י ב'.)

פרי מפרי. ול מולא, לן מנכנס וסך מתמרים, למעוטי כתיב ופטריות ומס ומלא דלית פרי מפרי (רמב"ן דף נ"ג ע"כ מוס' ד"ה אמת: רמב"ן דרבי' לקמן לאתויי דבר שאינו מסויים. עין בהלכות פ"ק דקדושין פ"י ב'.)

ה א מ"י פ"ד מה' גיבס
ה' ג ועין ג"מ
טו"מ פ"י ע"ג:
ו ב מ"י פ"א מה' ג
שבעות ה' ט טמג
לאין דמ:
ז מ"י פ"ד מה' גיבס
ה' א טו"מ פ"ד ע"ג:
ח ד מ"י פ"א מה' ג
שבעות ה' ט י יא
טמג ע"ג:
ט ה מ"י פ"ד מה' ג
גיבס ה' א טו"מ פ"ד
ע"ג:
י ו מ"י ע"ג מה' א
טו"מ ע"ג:
יא ז מ"י פ"א מה' ג
שבעות ה' ט טמג
ע"ג טו"מ פ"ד מה' ג
טמג ע"ג א:

והעדים מעידים אותו שאבא. אכלו נקט לרבותא אף על פי שאבא מן העולם פטור מן הכסף בטענת אבד וסיפא נקט שנגנבו לרבותא דלע"פ שהוא זעין חייב כפל כיון שטוען טענת גנב: **הוי אומר בטוען טענת גנב דבר הכתוב.** דנא זה ולימד על זה: **מגנב הגנב.** להגנב משמע המיוחד כמו העולה עולה לראשונה (פסקים דף נח:) היך המיומנת שניך (מולין דף נה:). **ואידך** (ט) הגנב כדבר' חייא בר אבא. לע"ג דהאי דריש לרבינו והאי למיעוט אף לתוש דהכל לפי סברה הדורש: כשהוא

באבידה משלם תשלומי כפל שנאמר וכל אבידה אשר יאמר תנן התם (א) היכן פקדוני אומר ליה אבד משביעך אני ואומר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן יהודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם יהיכן פקדוני אומר לו נגנב משביעך אני ואומר אמן והעדים מעידים אותו שנגנבו משלם תשלומי כפל יהודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם קתני מיהא בטוען טענת גנב דמשלם תשלומי כפל יהאכל בטוען טענת אבד לא משלם תשלומי כפל ו'אפי' טוען טענת גנב בשבועה הוא דמשלם תשלומי כפל אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל מנהני מילי דתנו רבנן ^א אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב (ב) בטוען טענת גנב הכתוב מדבר תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו מדבר אתה אומר בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב (ג) בטוען טענת גנב הכתוב מדבר תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו מדבר דכולי עלמא מיהת אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב כתיב מאי משמע אומר רבא אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו ושלם שנים ומגלן דבשבועה דתניא ^א ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמר שליחות יד למטה ונאמר שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב היינו דכתיבי תרי קראי אלא למאן דאמר תרויהו בטוען טענת גנב תרי קראי למה לי אמרי חד למעוטי טענת אבד ולמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דלא מיתיר למעוטי טענת אבד מנא ליה מגנב הגנב ולמאן דאמר תרויהו בטוען טענת גנב דמיעט ליה טוען טענת אבד גנב הגנב מאי דריש ביה אומר לך מבני יוחנן הטוען טענת גנב פקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דהאי גנב הגנב אפקיה למעוטי טענת אבד דר' חייא בר אבא מנא ליה אומר לך הקישא הוא ^א ואין משיבין על הקישא בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למאן דאמר תרויהו בטוען טענת גנב גנב עצמו מנא ליה וכי תימא ליתי בק"ו מטוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מזה להלן בשבועה אף כאן בשבועה נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה ^א דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מובה אף כל קרב לגבי מובה מה יש לך להביא שה

(א) לקמן ק"ו. קמ"ק. שבעות מט"ו. (ב) ב"מ מה' א. (ג) לקמן ק"ו: לעיל ס"ב. (ד) לקמן ק"ו: מנחות פ"ג. (ה) לקמן פ"ה. (ו) במדבר (ז) (א) שמוט כ"ג. (ח) ו'ל' נגבו יע"ז. (ט) שמוט כ"ב. (י) ע"י רש"י ובר"מ.

תורה אור השלם

1. על כל דבר פשע על שור על חמור על שה על שלקה על כל אבדה אשר יאמר בי הוא זה עד האלהים יבא דבור שניהם אשר ישיעו נסכו ב"מ פ"ה א"א לקמיה: שמות כ"ח פ"ה. בי יתן איש אל רעהו כסף או כלים לשמר וגנב מבית האיש אם ימצא הגנב ישלם שניהם: שמות כ"ו פ"ה. אם לא ימצא הגנב האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו: שמות כ"ו

גהות הב"ח

(א) ג"מ א"א לא ימצא הגנב הוי אומר בטוען טענת גנב: (ב) תוס' ד"ה ושלך גנב הגנב כ"ו:

משלם תשלומי כפל יהודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם קתני מיהא בטוען טענת גנב דמשלם תשלומי כפל יהאכל בטוען טענת אבד לא משלם תשלומי כפל ו'אפי' טוען טענת גנב בשבועה הוא דמשלם תשלומי כפל אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל מנהני מילי דתנו רבנן ^א אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב (ב) בטוען טענת גנב הכתוב מדבר תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו מדבר אתה אומר בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב (ג) בטוען טענת גנב הכתוב מדבר תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו מדבר דכולי עלמא מיהת אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב כתיב מאי משמע אומר רבא אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו ושלם שנים ומגלן דבשבועה דתניא ^א ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמר שליחות יד למטה ונאמר שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב היינו דכתיבי תרי קראי אלא למאן דאמר תרויהו בטוען טענת גנב תרי קראי למה לי אמרי חד למעוטי טענת אבד ולמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דלא מיתיר למעוטי טענת אבד מנא ליה מגנב הגנב ולמאן דאמר תרויהו בטוען טענת גנב דמיעט ליה טוען טענת אבד גנב הגנב מאי דריש ביה אומר לך מבני יוחנן הטוען טענת גנב פקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דהאי גנב הגנב אפקיה למעוטי טענת אבד דר' חייא בר אבא מנא ליה אומר לך הקישא הוא ^א ואין משיבין על הקישא בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למאן דאמר תרויהו בטוען טענת גנב גנב עצמו מנא ליה וכי תימא ליתי בק"ו מטוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מזה להלן בשבועה אף כאן בשבועה נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה ^א דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מובה אף כל קרב לגבי מובה מה יש לך להביא שה

ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו: למעוטי טענת אבד. אם טען נאכדה הימנו ועדים מעידים שנגנבו פטור מכפל אפילו נשבע: **משלם תשלומי ארבעה וחמשה.** כנגז עמלו דנפקא ליה מגנב הגנב: הקישא הוא. כיון דמטיח להדי הני קראי איתקש גנב וטוען טענת גנב להדדי מה גנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה אם טבח ומכר אף טוען טענת גנב משלם ארבעה וחמשה. וע"ג דאיכא למיפדך מה לגנב עמלו שכן חייב כפל בלא שבועה תאמר בטוען טענת גנב שגריך שבעה אף משיבין על ההיקש דלאמרינן להא מילתא בהגזול עליס (לקמן דף ק"ו:) ואיכא דאמרי הקישא דמפרש הסם הואיל וגנב משלם כפל וטוען טענת גנב משלם כפל מה גנב טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב טבח ומכר משלם ארבעה וחמשה ולא מילתא היא דהאי מה מזניו בזין אב הוא ולא הקישא אלא סמיכות המקראות קרי היקש והכי נמי שמעינן התם: הניחא למ"ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר. נפקא ליה גנב מהכא אלא למ"ד כו': **מדתנא דבי חזקיה.** דדריש קרא אחרינא דמשמע גנב עמלו אם המלא תמלא צידו הגניבה וגו'. והאי דנקט דרשה ולא נקט קרא משום דמקרא לא נפקא לן בהדיא אלא בעלי חיים כדכתיב (שמות כ"ג) משור ועד חמור עד שה חיים ומדרשה מרבה להו תנא דבי חזקיה לכולהו: **יאמר שור וגניבה והכל בכלל.** דמרבין כל כעין הפרט דבר המתלגל וגופו ממון חמור ושה למה לי. ומשני אילו כן וכו'. ולקמיה (סד) מפרש מאי קאמר הא לאו כלל ופרט וכלל הוא דקדריש ליה כעין הפרט: **אף כל קרב.** ולא ממרבי מעיני הפרט אלא הקרב למזבח להכי כתב שה דלא מימא כלל לאמרי קרב למזבח קאמי דמה יש לך להביא שקרב למזבח ולא נכתב צפירוש שה כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה שאני דורש כעין הפרט: לרבות

גל הקישא. לע"ג דאיכא למיפדך גיב, דאזכר דן ק"ו מעמלו ואין אדם דן גו"ש היקש מעמלו אלא אם כן נלמה מרבו ורבו מרבו הלכה למשה מסיני (מנחות כ"ג).

(6) [בעלי חיים] (7) ונחם ד: ה' חולין טו. [בכירות כ"א.] (8) [חולין טו.] (9) וא"כ אינו יכול לומר האל השוא שנהם. העתק מחילופי גרסאות, (10) והמיה דלא ה"י צריך לומר דבניה וכו' דמנע"י ליה למחני' דיו כו' ולמחא דתמנא המלא או תמנא תמנא לא משמע ליה ודשיבשו התוספות לקמן. העתק מחילופי גרסאות.

הנהרות הב"ח

(6) ג"מ מה יש לך להביא שם: (7) שם כשהוא אומר חיים הרי בעלי חיים: (8) רש"י ד"ה אף כל וכו' כלל ופרט וכלל ור"י וכו' (9) תוס' ד"ה יאמר וכו' ולא יהא אלא פרט: (10) בא"ד מתיישב לפי ר"י וכו' למימר שיהיה הכל בכלל חיים מאי קמשי' וכו' ואל מכה פטות כל לרבות בכלל חיים אפילו לאו:

לרבות שאר דברים. כל הני: אילו כן. לשון משנת שאילה הן: **אף כל קדוש בכבורה.** ולא מתרבי מדשח אלא חמור הלכך מה היה לך להביא שלא נכתב חמור להכי כתב חמור דע"כ כלל ופרט (4) לשאר דברים אחי: והכל בכלל. חיים דמשמע לרבות כל בעלי חיים למה לי: מי קביע שור. ברישא והדר גניבה דהוה ליה פרט וכלל דנימנא הכל בכלל דנעשה כלל מוסקיף על הפרט גניבה ושור כתיב דהוה ליה כלל ופרט ושור אין מידי אחרינא לא: **וכי סימא אילו נאמר קאמר.** אילו נאמר שור ברישא והדר גניבה לא היה צריך לכתיב יומר ולמה לא נכתב כן: **אילו נאמר שור וגניבה.** בתמיה. הא ודאי ה"ל פרט וכלל ופסיד קשיא ל"י ומאי אילו כן קמהדר ליה: **אלא דכסיב קאמרי.** בתמ"י. גניבה ושור הא הוה ליה כלל ופרט ומאי הכל בכלל דקא קשי' ל"י ומאי מה הפרט מפורש דמהדר ליה הא כלל ופרט לא מרבי מידי: **אחיים סמיך.** גניבה דה"ל כלל קמנא סמיך ליה אחיים דהו כלל בתרא ודריש כלל ופרט וכלל וסיפא דקמני ויאמר גניבה שור ושה וחמור והכל בכלל והואיל ואחיים סמיך ליה מאי קשיא ל"י הא טפי לא כתיב אש המנא תמנא קשיא ליה כדאמר במסקנא ומיבו אפסקיה גמרא למילת' דרצא בפרמי אחרימי ולא שצק לאסקויה למילת': **והא לא דמי כלל בתרא.** דלא כיל אלא בעלי חיים לכלל קמנא דמשמע כל דבר: **הא הנא דבי רבי ישמעאל.** בשיליה אלו טריפות: **והכי קא קשיא ליה.** למנא דבי חוקיה בסיפא דמילתא: **אש המנא סמנא.** דמשמע ריבוי למה לי. והשת' קא מפרש לה רבא לכולא מתני': **הכל בכלל.** דמתרבי כל בעין הפרט דבר המטלטל וגופו ממון: **הא מה אני מקיים גניבה.** דדרשינן בכלל ופרט לרבות כל דבר: **יאמר גניבה ושור ושה וחמור וחיים והכל בכלל.** אש המנא תמנא ל"ל ומשני אילו כן הייתי אומר אף כל ב"ח להכי איצטרין אש המנא תמנא למימר דלאו מגניבה וחיים דרשיניהו לכלל אלא מאש המנא תמנא ודשיניהו לכל הני פסטי ביניהו כדמפרש לקמן וע"ז: **הדר פריך תנא דבי חוקיה מה יש לך להביא שאר ב"ח כשהוא אומר חיים בעלי חיים אמור.** כלומר מתקרא דבי חוקיה נפקי ולאו מכלל ופרט הלכך מה אני מקיים כלל ופרט לרבות כל דבר ואכתי המנא תמנא למה לי. והכי מסקנא דתנא דבי חוקיה:

לשון משנת שאילה הן: **אף כל קדוש בכבורה.** ולא מתרבי מדשח אלא חמור הלכך מה היה לך להביא שלא נכתב חמור להכי כתב חמור דע"כ כלל ופרט (4) לשאר דברים אחי: והכל בכלל. חיים דמשמע לרבות כל בעלי

כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר שור שה וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בכבורה אף כל דבר הקדוש בכבורה מה יש לך להביא חמור כשהוא אומר חמור הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר שור וחמור שה וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי (6) חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר אמר מר יאמר שור וגניבה מי כתיב שור וגניבה גניבה ושור הוא דכתיב וכי תימא אילו נאמר קאמר אילו נאמר שור וגניבה וכו' מצינו אמרת מה הפרט מפורש הוה שור פרט וגניבה כלל פרט וכלל נעשה כלל מוסקיף על הפרט ואיתרבו להו כל מיילי אלא כדכתיב קאמרי גניבה ושור מי מצינו אמרת הכל בכלל או מה הפרט מפורש הוה ליה גניבה כלל ושור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור אין מידי אחרינא לא אמר רבא תנא אחיים קא סמיך ליה וכלל ופרט וכלל קא"ל והא לא דמי כלל בתרא לכללא קמא הא תנא דבי רבי ישמעאל הוא דכ"ה"ג דריש כללי ופרטי והכי קא קשיא ליה אם המצא תמצא למה לי יאמר שור וגניבה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקרב לגבי מוצח אף כל הקרב לגבי מוצח מה יש (8) להביא שה כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר גניבה ושור וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בכבורה אף כל דבר הקדוש בכבורה מה יש לך להביא חמור [כשהוא אומר חמור] הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר יאמר גניבה ושור ושה וחמור וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש שאר בעלי חיים אף כל ב"ח מה יש לך להביא שאר ב"ח כשהוא אומר חיים הרי (10) חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר אם המצא תמצא ל"ל

אף על גב דחמור כתיב ברישא נקט כי האי גוונא משום דלכי מסיק מילתיה שפיר: **יאמר** גניבה ושור וחיים והכ"ה בכל"ה. שאל הר"ר אשר מלוני"ל את ר"י היכי ק"ד דמנעיה שור וחיים מרבינן לו דבר ולא (7) יהיה אלא פרט וכלל דלא הוה מרבינן מיניה אלא ב"ח והשתא בעי לרביי בכלל ופרט וכלל טפי ממאי דמשמע כלל בתרא והשיב לו ר"י כיון דלא מסיק אחתי אדעתיה דז קדושה בצבורות וקרב לגבי מוצח א"כ אש נאמר מה הפרט מפורש בעלי חיים נמנא שאין כלום בכלל בתרא דחיים יומר מכעין הפרט והואיל וכן הוא אית לן למימר דחיים כלל הוא להיות משמע כל דבר כמו גניבה בלא אינו ענין לחיים ממש תניהו לענין כל דבר או נפרש חיים לשון תשיבות כמו אחיה לקרן ענין שגבן דלקמן ולהכי קאמר והכל בכלל דאש לא בא לרבות מכעין הפרט אלא בעלי חיים לא יחזוב שום פרט אלא גניבה וחיים וליהו גניבה כלל וחיים פרט ו"ג"מ בעלי חיים והא דפריך הא לא דמיא כלל בתרא לכללא קמנא אע"ג [דפרשית] דחיים משמע כל דבר כמו כלל דגניבה מ"מ הואיל ומשמעות פשט שלהן אין שוה אין לעשות כלל ופרט וכלל מהם ומשני ה"א קרב לגבי מוצח אין וכלל חיים משמעוניהו ומכעין הפרט אנו ממשעין שאר ב"ח שאין קריבין לגבי מוצח כמו בכל מקום דענין הפרט אחא למעוטי ממכללא בתרא והכל מתיישב (9) כפי ר"י אף האחרון דקאמר יאמר גניבה שור ושה וחמור וחיים והכל בכלל דכיון דמכת פרטי בעי למימר שיהיה הכל בכלל מאי קמשי אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים והא מכה פטות בא לרבות אפי' לאו בעלי חיים ואורי דהמתקן לא הינן דברי המקשן וחזר ומקשה לו אותה קושיא עמיה ומפרש דכרי ואין נראה דאין זו סוגיית הגמ' אלא תנא אחד להא ששאל ומשני לעזמו לכך נראה לפרש דהתנא לרווחא דמילתא בא לפרש דאפילו תאמר שאין חילוק בין ב"ח לשאין בעלי חיים ולא ממשעין מחיים דלאו ב"ח אפ"ה מפרטא דשור לא תרבה כל דבר המטלטל וגופו ממון ומקשה לך המנא תמנא ל"ל דהא לא מרבינן מפרטא דשור אלא דבר הקרב לגבי מוצח ומסיק ויאמר גניבה ושור וחמור שה וחיים והכל

בכלל וא"כ המנא תמנא למה לי ומשני אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש ב"ח עתה שאין מוצא טעם אחר מחלק בין בעלי חיים לרבות כל דבר ויעוד שאלו דאמאי הונרך לומר מה הפרט מפורש ב"ח ה"ל למימר אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר שנכלמו מטמא לאחוי עופות טהורים ולא הוי מצי לאקשו"י מו כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור כו' ושפיר איצטרין המנא תמנא ואורי' דקורב זה התנא שאין לנו לתלות זה הדבר בצד עומאה (11) כיון שטומאה חלוקה יותר מדאי שזה במגע ובמשא חוה צדית הצליעה דוקא ועוד שאלו למה ליה לרבה למימר דאש המנא תמנא קא קשיא ליה וצריך להפוך דברי הצרייתא ולומר גניבה ושור לימנא דחוקיה אחא לפרושי למה כל הני פרטי ואש המנא תמנא סמיך וככני מערבא ק"ל דאמרי בשני כללות הסמוכי' זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט וה"ק יאמר המנא ושור וגניבה והכל בכלל אכל המנא תמנא לא חשיב להו שני כללות דדברה תורה כלשון בני אדם ומשני דמשור לחודה ועם שני כללות לא אחי ומסיק ויאמר המנא תמנא ושור וחמור ושה וגניבה והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש ב"ח והשתא מקיים שפיר כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור הא מה אני מקיים כלל ופרט לרבות כל דבר והוי אחי מסקנא דצרייתא שפיר דלפי מה שמפרש רבא דהמנא תמנא קא קשיא ליה אין מתרץ בצרייתא עמיה כלום וגם מה שמזכיר שור קודם לגניבה הוה אחי נמי שפיר והשיב לו ר"י חדא דאין לומר (12) דברה תורה כלשון בני אדם אלא במקום שאי אפשר לומר בע"א ואין להאריך כאן בזה ועוד דל"כ היאך היה יכול לומר אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מוצח וקודם בצבורה הא ע"כ כיון דקרב הא תנא דשני כללות הסמוכים זה לזה ברייה ומיעט וריבא דיינין ליה א"כ משני כללות הוה מרבינן כל דבר דהא ליכא למימר הטל פרט ביניהם ככני מערבא דל"כ תקשה ליה שה למה לי כדפריך בסמוך:

אף